

Ronde Tafel over laaggeletterdheid

5 december 2013 – Gent

Verslag

veel ideeën en suggesties voor de taalsector om laaggeletterdheid te helpen aanpakken

Wat kan de taalsector doen in de strijd tegen laaggeletterdheid?

1. helpen om het probleem zichtbaarder te maken bij het brede publiek
2. uitleggen dat geletterdheidswerk ideaal is voor taalprofessionals die een goed doel of vrijwilligerswerk zoeken
3. misverstanden over laaggeletterdheid wegwerken – ook binnen de taalsector
4. eenvoudige, inclusieve communicatie promoten
5. meewerken aan een positiever imago voor eenvoudige taal
6. meer aandacht vragen voor klare spreektaal & mondelinge toegankelijkheid
7. pleiten voor meer beroepspraktijk in de taalvakken (in beroepsonderwijs!)

Dat zijn de voornaamste actiesuggesties als uitkomst van de 'Ronde Tafel over laaggeletterdheid' die op 5 december 2013 in Gent plaatsvond.

U bevindt zich hier: Home > Geletterdheid / Klare taal > Kom met uw frisse ideeën naar de Ronde Tafel over het probleem van de laaggeletterdheid

Actueel

- Vertalen >
- Taalopleiding >
- Taalbeleid >
- Communicatie >
- Lexicografie >
- Terminologie >
- Lezen en schrijven >

Kom met uw frisse ideeën naar de Ronde Tafel over het probleem van de laaggeletterdheid

De Taalsector organiseert op donderdag 5 december in Gent een Ronde Tafel over het grote maatschappelijke taboe van de laaggeletterdheid.

Een op de zeven volwassenen in Vlaanderen is laaggeletterd. Dat zijn bijna 600.000 mensen tussen 16 en 65 jaar die niet op een normale manier mee kunnen functioneren in de

De Ronde Tafel was een uitnodiging aan de taalsector om met **frisse ideeën** naar een oud en hardnekkig probleem te kijken.

Getuigenis

De Ronde Tafel begon met het pakkende **getuigenis** van Jan Vanderhaeghen.

Hij vertelde hoe hij opgroeide in een straatarm gezin dat door de armoede constant moest verhuizen, waardoor hij geen stabiel schoolleven kende en met zijn taalontwikkeling achteropraakte.

Veertig jaar lang probeerde hij vooruit te komen maar zonder taal lukte het hem niet.

Tot hij op een dag op de radio over basiseducatie hoorde en nog net het telefoonnummer kon noteren.

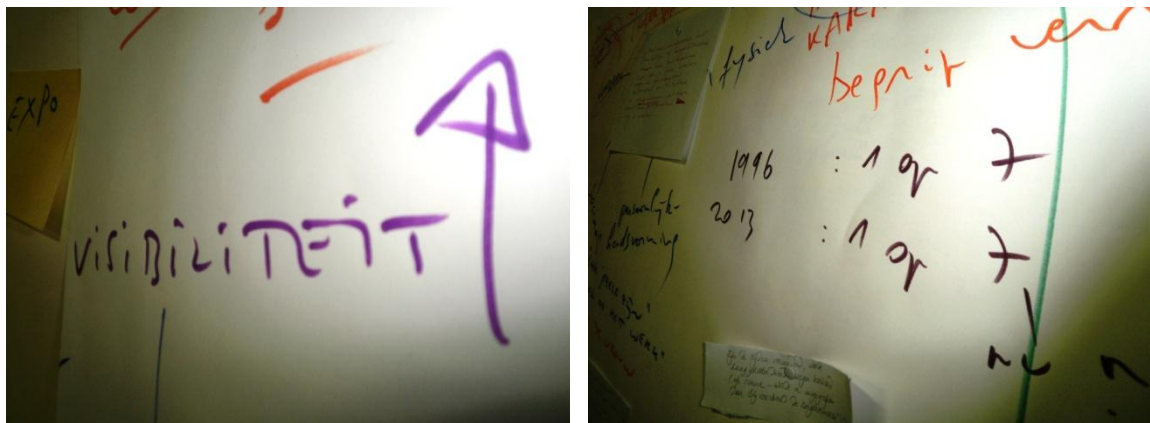
Daarna spraken de deelnemers met elkaar over de centrale vragen:

- Hoe kunnen taalprofessionals laaggeletterdheid helpen aanpakken?
- En wat kan de taalsector doen?

Dat leidde tot de volgende **7** concrete **actiesuggesties**.

1) bijdragen aan een grotere **visibiliteit** van het probleem bij het brede publiek:

- actief meedoen met de Week van de Geletterdheid in september op een manier die voor het grote publiek zichtbaar is. Mogelijke acties zijn: zichtbaar meedoen met de Soep-met-lettertjes-actie, geletterdheidsexpo sponsoren, ...
- pers aandacht helpen verwerven door geletterdheid thematisch te koppelen (aan een thema dat voor de hele taalsector relevant is: bv. taal + laaggeletterdheid + gezondheid of taal + laaggeletterdheid + veiligheid).

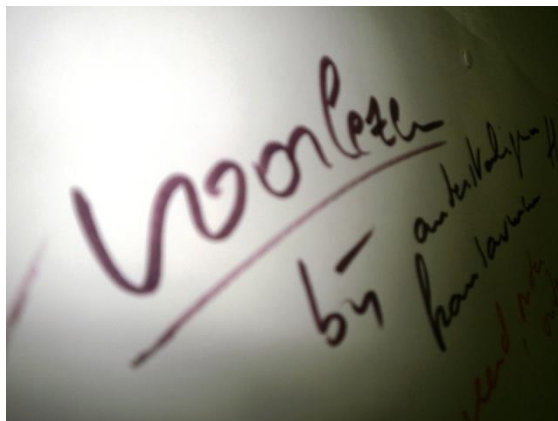
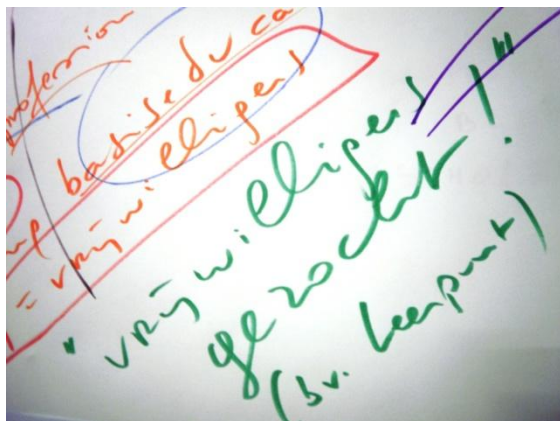

2) meer communiceren over geletterdheidswerk in het kader van **maatschappelijk verantwoord ondernemen** (mvo)

Het geletterdheidswerk kan ook binnen de taalsector zelf zichtbaarder worden. Bedrijven en organisaties die vandaag bezig zijn met mvo, komen gemakkelijk uit bij geldelijke sponsoring van milieuprojecten of ontwikkelingsprojecten in het zuiden, zo blijkt uit een korte analyse. Daar is uiteraard niets mis mee.

Gezien de belangrijke taalgerelateerde component aan het geletterdheidsprobleem kan geletterdheidswerk dicht bij huis nochtans een zeer natuurlijk 'goed doel' zijn voor taalondernemingen en taalprofessionals.

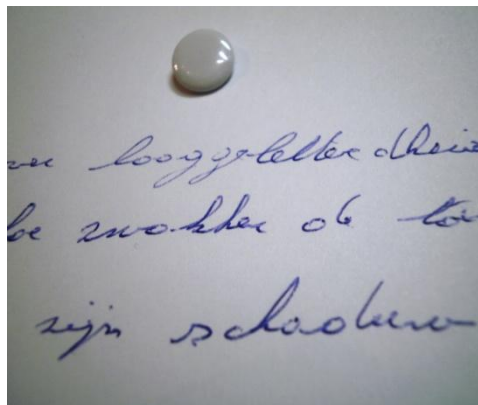
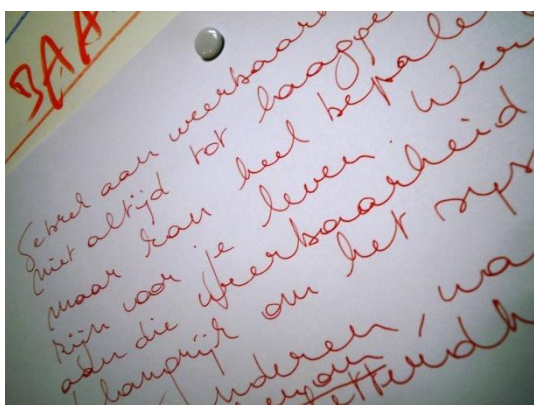
Voor de taalsector is geletterdheidswerk extra aantrekkelijk omdat taalprofessionals ook kennis en expertise kunnen inzetten in de vorm van vrijwilligerswerk. Dat 'werk' kan gaan van voorlezen in kansarme of anderstalige gezinnen over concrete lees- en schrijfhulp in de les op een centrum voor basiseducatie tot het opnemen van een ambassadeursrol voor geletterdheid.

3) Inzicht in laaggeletterdheid verspreiden

Er bestaan in de taalsector nog clichébeelden en mispercepties over laaggeletterdheid.

Binnen de taalsector bestaat nog het clichébeeld van de volwassen analfabeet die te dom is om te kunnen lezen of schrijven. Laaggeletterdheid is veel complexer dan een louter competentieprobleem. Wie laaggeletterd is, kampt met een laag zelfbeeld, een groot schuldgevoel en een gebrek aan weerbaarheid: niet alleen verbale weerbaarheid, maar ook mentale, fysieke en sociale weerbaarheid. Zonder hulp geraakt men er zelf niet uit.

Taalprofessionals die willen helpen, moeten in de eerste plaats goede 'psychologen' zijn. Niet beginnen met leren lezen en schrijven dus, maar met vertrouwen geven en vertrouwen wekken.

Ook over de (centra voor) basiseducatie zijn er mispercepties.

In de taalsector bestaat het idee dat de basiseducatie een grote zak geld heeft gekregen om zich te professionaliseren en dat men vervolgens het hele laaggeletterdheidsprobleem bij de basiseducatie heeft afgegeven met het vriendelijk verzoek om het even op te lossen.

In de taalsector bestaat ook het idee dat de basiseducatie intussen zodanig geprofessionaliseerd en geformaliseerd is dat daar geen vrijwilligers meer nodig zijn. Het probleem is geïnstitutionaliseerd, er wordt voor gezorgd, we hoeven er ons niets meer van aan te trekken, de professionals lossen het nu op.

Het geletterdheidswerk moet natuurlijk veel breder gedragen worden dan enkel door de basiseducatie.

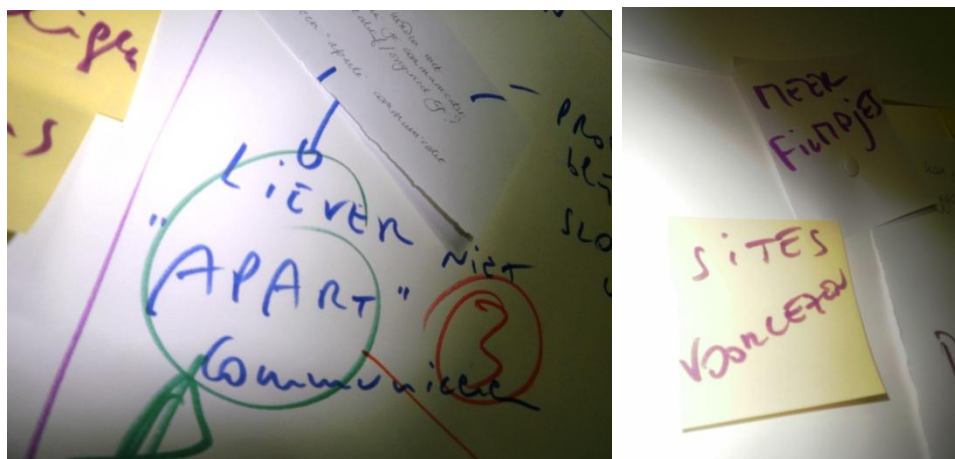
Zoals de essentie van geletterdheidswerk op school - en in het bijzonder in het beroepsonderwijs - is dat de hele school eraan mee moet werken (en geletterdheid dus niet de exclusieve opdracht van de docent Nederlands kan of mag zijn), zo lijkt ook de essentie van het geletterdheidswerk in de samenleving dat iedereen mee moet werken (en geletterdheidswerk dus niet de exclusieve opdracht van de basiseducatie mag zijn).

4) Inclusief communiceren

Taalprofessionals die voor een zo breed mogelijk publiek moeten schrijven én creatief en origineel uit de hoek willen komen, kennen de verleiding om voor de laaggeletterden "apart" te communiceren (in "eenvoudige taal" die zowel de taalprofessional als de laaggeletterde al gauw als betuttelend ervaart).

Aparte - *uitsluitende* - communicatie is te vermijden.

Inclusieve - *insluitende* - communicatie is de boodschap.

Praktische adviezen zijn onder meer:

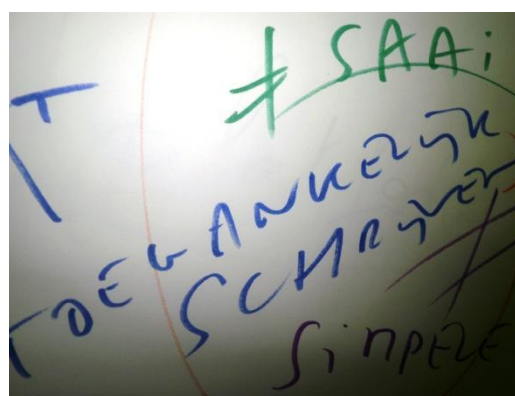
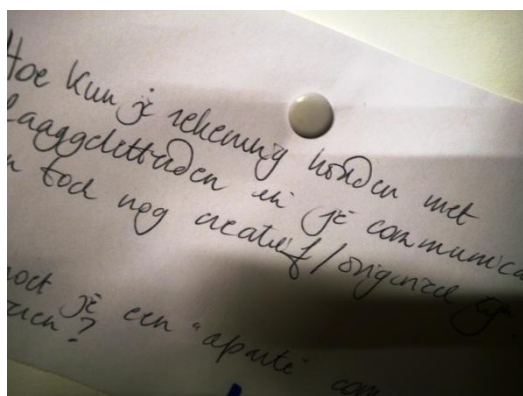
- 1) alle inhoud voor iedereen tegelijk in een “aantrekkelijk eenvoudige” taal presenteren,
- 2) volop variëren in presentatievormen (papier, beeld, audio, enz.), middelen en kanalen,
- 3) over het algemeen meer ondersteunende filmpjes gebruiken,
- 4) zo veel mogelijk beeldtaal en pictogrammen inzetten,
- 5) vorm en inhoud zo presenteren dat de sleutelboodschap overkomt voor wie (om welke reden dan ook) alleen scannend leest (gebruikmaken van basisprincipes zoals eenvoudige tekst onder foto's, tussentitels, vette en cursieve tekst, kadertjes, de information mapping-principes, enz.),
- 6) webteksten met spraaktechnologie laten voorlezen.

5) Meewerken aan een **positiever imago voor eenvoudige taal**

Veel taalprofessionals associëren duidelijke taal, eenvoudig Nederlands, toegankelijke taal met “simpel”, “saai”, “betuttelend” en “niet mooi”. Het concept duidelijke taal heeft geen positief imago. Het is niet sexy.

Verder is ook de term “toegankelijke” taal niet aantrekkelijk; doet te veel denken aan speciale taal voor mensen met een handicap. Liever: eenvoudige taal.

De taalsector kan meehelpen om aan het concept eenvoudige taal een positiever imago te geven. Het concept sluit trouwens goed aan bij verwante concepten die elders in de taalsector populair zijn: minimalist writing (voor technische handleidingen, enz.), information mapping, DITA (informatie in kleine brokjes hakken met het oog op optimaal hergebruik), controlled English voor leesbaarder machinevertalingen, enz. Gewenste connotaties van ‘eenvoudige taal’ zijn: strak gedesigned, light, keep it simple, less is more, in der Beschränkung zeigt sich der Meister, enz.

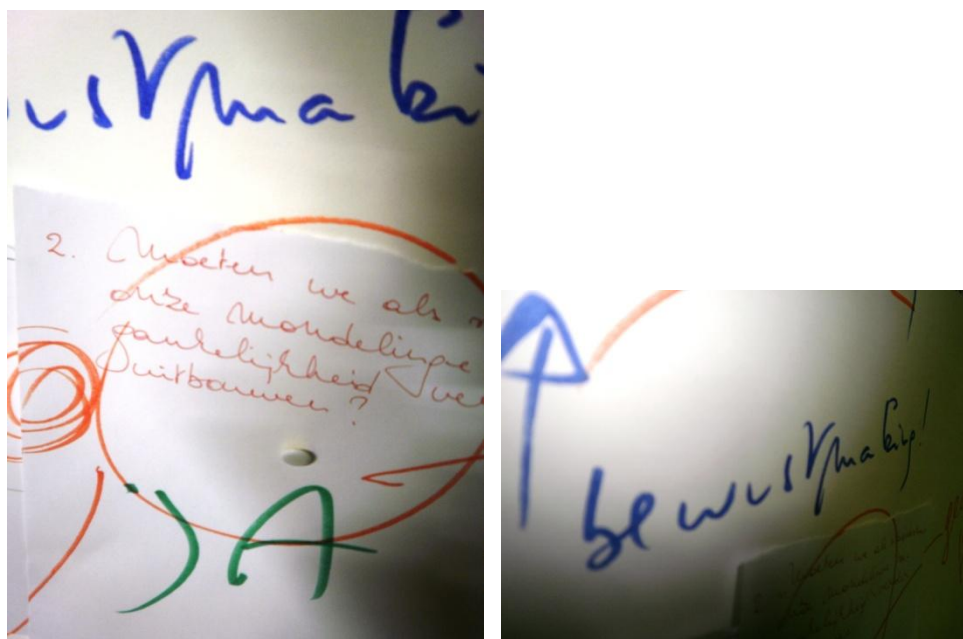

Een prijs voor de duidelijkste ambtenarentekst mag op de eerstvolgende Award Event van de taalsector niet ontbreken.

6) Klare taal leren spreken – klare spreektaal promoten

Eenvoudige taal wordt meestal geassocieerd met schrijftaal: toegankelijk schrijven, duidelijke taal schrijven. Maar wat met “klare gesproken taal”? Taalprofessionals ervaren dat als een vak apart. En de indruk bestaat dat daar veel meer aandacht voor nodig is. Ingewikkelde (maar ook eenvoudige) zaken eenvoudig en goed gedoseerd formuleren en herformuleren aan het loket of aan de telefoon is een echte kunst. Telefonisten en loketbedienden moeten zich daarin kunnen oefenen.

Helder spreken, gestructureerd spreken, goede vragen stellen ... de indruk bestaat dat de mondelinge bereikbaarheid en toegankelijkheid van veel overheidsdiensten maar ook van banken en nutsbedrijven te lijden heeft onder een efficiëntiegedachte (evolutie van bemand loket naar e-loket, enz.) die de laaggeletterde uitsluit.

7) Mee helpen werven voor **meer beroepspraktijk in de taalvakken**

Uit recent OESO-onderzoek blijkt dat 1 op de 3 jongeren uit het beroepsonderwijs in Vlaanderen de schoolbanken laaggeletterd verlaat. De taalsector pleit voor veel meer lees- en schrijfoopdrachten die direct nuttig zijn voor de beroepspraktijk. Taaldocenten moeten daarvoor uit hun comfortzone (handboek, literatuur, enz.) treden en naar de technische werkvloer durven gaan.

Geletterdheidswerk bij volwassenen is belangrijk, maar het is dweilen met open kraan als er niet tegelijk geïnvesteerd wordt in het verhogen van de geletterdheid bij jongeren.

Conclusie

De taalsector is een natuurlijke bondgenoot in de strijd tegen laaggeletterdheid. De sector moet zich daar meer bewust van worden.

De sector kan concrete acties ondernemen om effectief bij te dragen aan het terugdringen van de laaggeletterdheid. Dit verslag suggereert 7 zulke acties.

Het opnemen van maatschappelijke verantwoordelijkheid voor geletterdheid zou zeker positief afstralen op het imago van de hele taalsector.

Voor meer gedetailleerde informatie over deze Ronde Tafel kunt u terecht bij Dries Debackere van De Taalsector.

De Taalsector

Nieuws voor taalprofessionals
Ontwikkelingen in de taalsector
Tel. +32 (0)9 269 04 66
Molenaarsstraat 111 bus 46
B-9000 Gent
info@detaalsector.be
www.detaalsector.be

Volg ons op [Twitter](#), [Facebook](#) & [Google +](#)
Blijf op de hoogte met [De Taalsector Nieuwsbrief](#) (gratis)

Achtergrond

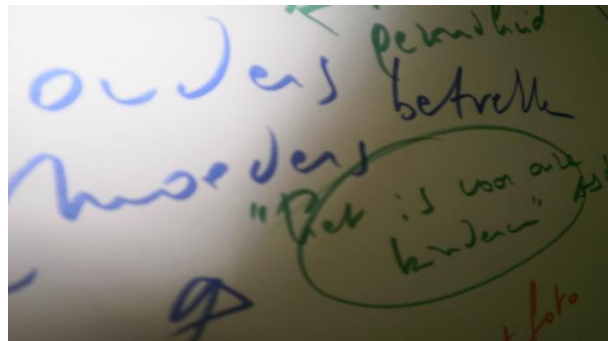
Uit nieuw grootschalig onderzoek* blijkt dat nog steeds 1 op de 7 volwassenen in Vlaanderen laaggeletterd is. Dat zijn bijna 600.000 mensen tussen 16 en 65 jaar die niet op een normale manier mee kunnen functioneren in de moderne samenleving.

Hoewel er de voorbije vijftien jaar veel beleid is ontwikkeld, trappelt Vlaanderen ter plaatse: 15% van de volwassen Vlamingen blijft laaggeletterd.

Dat is niet alleen een persoonlijk probleem voor elk van die laaggeletterden, maar een belangrijk sociaal en een duur economisch probleem.

Een triest sociaal probleem is het dat meer dan een half miljoen mensen dag in dag uit moet vaststellen dat ze gewoon niet mee kunnen in de moderne samenleving omdat ze onvoldoende geletterd zijn.

Een duur economisch probleem is het dat in bedrijven en organisaties de invoering van nieuwe technologieën en methoden om het werk efficiënter te maken en productiviteit te verhogen wordt gehinderd door te lage geletterdheidsniveaus. Dat tast het innovatie- en concurrentievermogen van de bedrijven aan en remt - sluipend maar op grote schaal - de economische ontwikkeling van het land en de verhoging van de levensstandaard.

* Verplichte achtergrondlectuur:

- [Geletterdheid: Vlaanderen trappelt ter plaatse](#) (link naar webdossier)
- [Van ezelsbank naar schrijfsalon](#) (link naar info over boek)

